

A modern Biblia-tudomány története

Koltai Kornélia nyelvtanár

HBN-412

K, 15 ó., kr.:2

Hétfő, 18.30-20.00, szemináriumterem

A kurzus célja, hogy áttekintést nyújtson a modern bibliatudomány módszertani pluralizmusáról és egyben tudománytörténeti bevezetesként is szolgáljon. Az egyes módszerek kitalálójának, művelőinek, rendszerezőinek iskoláit, irányzatait az általuk vizsgált szövegek elemzésével tárgyaljuk. A félév során az alábbi témakörök és szövegrészek kerülnek megvitatásra:

1. **Bevezetés** (a történetkritikai módszer kialakulása, a kezdetek) az **idiomatika** (az általános nyelvészet /Saussure/ szerepe; eredmények a bibliakutatásban, **kisebb szövegrészek: 2Sám 18,19; Jes 5, 3; Bír 3, 10; 1Sám 3, 13; Ex 28, 41; Lev 7, 37; Deut 31, 23; Zak 10, 5; Gen 26, 24; Gen 28, 15**)
2. **Irodalomkritika** (J. Wellhausen; a *legkisebb irodalmi egység*, a *mikrostruktúra*, **kisebb szövegrészek: Ám 3, 1-3; 4, 11-12; 5, 1-3**; a *makrostruktúra*, a forrásanalízis, **hosszabb elbeszélő szövegek: Gen 12, 10-20; Gen 20; Gen 26, 1-11**)
3. **Forma/műfajkritika** (a különböző módszerek felhasználása a formakutatásban; H Gunkel vizsgálatai a Zsoltárok könyvében, **szöveg: Ps 86**; a vallástörténeti összehasonlítás, F. Delitzsch, A. Alt; a *Sitz im Leben* fogalma – H. Gunkel és S. Mowinckel értelmezése, **kisebb szövegrészek: Ex 21, 24-25; Lev 24, 19-20; Deut 19, 21; Jes 41, 10; Jes 43, 1-2; Jes. 49, 14-15**)
4. **Tradíciókritika** (a formakritikáról való leválás; A. Alt és a területi-történeti szemlélet; a *legkisebb történeti hely*; a *lokális tradíció*, **szövegek: 1Kir 19, 1-8; Gen 21, 8-20**; G. von Rad; a *teologumenonok*; az Exodus-tradíció, **kisebb prófétai szövegrészek: Hós 13, 4; Jer 7, 22-23; Ez 20, 5-6; Jes 43, 16-21**)
5. **Hagyományozáskritika** (elhatárolás, ill. összefonódás a tradíciókritikával; a *legkisebb irodalmi egység története*; **szöveg: Deut 12**; M. Noth munkássága)
6. **Redakciókritika** (a *szöveg végső stádiuma* mint vizsgálati tárgy; a *redaktor* és a tudományos módszer definiálási kísérletei; K. Koch és G. Fohrer; **szövegek: Ps 122, 128, 133**)
7. **Külső és belső bizonyosságok** /*external and internal evidences*/ (a fogalmak tisztázása; az Albright-iskola; a bibliai archeológia: a Ba/u/lk-layer-method és a Locus-basket-method; M. Noth álláspontja; a topográfia jelentősége, **szöveg: 1Sám 14,1-15**)
8. **A strukturalista exegézis** (a történeti módszer ellenpárja?; a szöveg horizontális /szinkrón/ valósága; szubjektivizmus és a totalitás igénye; új kompozíció és új értelem; R. Barthes; az *indiciális*, az *aktanciális* és a *szekvenciális analízis*, **szöveg: Gen 32,23-33**)
9. **Narratív írásmagyarázat** (modern irodalmi hermeneutikai módszerek alkalmazása a Bibliára; D.M Gunn és T. Veijola iskolája; S. Bar-Efrat összefoglalása; a *narrátor* szerepének osztályozása, **kisebb szövegrészek: Gen 32,32; 1Sám4, 13; Eszt 3,6; Józs 8, 28; 1Sám 28,1; 1Sám 9,2**; a *szereplők jellemére* koncentráció -beszéltetésük,

cselekvéseik, **kisebb szövegrészek: 1Sám 25,3; Jób1,1; Gen 22,7-8; 1Kir 21,2-3; 2Sám 19, 32; az elbeszélés menete; idő és hely problematikája, szöveg: 1Sám 17)**

Kötelező irodalom:

Karasszon István, *Az ószövetségi írásmagyarázat módszertana* (Budapest, kn, 1991)

Ajánlott irodalom:

Childs, Brevard S., *Introduction to the Old Testament as Scripture* (Philadelphia: Fortress Press, 1979)

Boadt, Lawrence, *Reading The Old Testament. An Introduction* (New York: Paulist Press, 1984)

Ricoeur, Paul -- Lacocque, André, *Bibliai gondolkodás* (Budapest: Európa Könyvkiadó, 2003)

Rowley, H. H., ed., *The Old Testament and Modern Study A Generation of Discovery and Research; Essays by the Members of the Society for Old Testament Study* (Oxford Paperbacks, 18; Oxford: Oxford University Press, 1961)

Alonso Schökel, Luis / Holm, Tawny, ed. *The Literary Language of the Bible. The Collected Essays of Luis Alonso Schökel* (BIBAL Collected Essays, 3; North Richland Hills, TX: BIBAL Press, 2000)

Polzin, Robert, *Moses and the Deuteronomist. A Literary Study of the Deuteronomistic History, I. Deuteronomy. Joshua. Judges* (Indiana Studies in Biblical Literature; Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press, 1993)

Polzin, Robert, *Samuel and the Deuteronomist. A Literary Study of the Deuteronomistic History, II. 1 Samuel* (Indiana Studies in Biblical Literature; Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press, 1993)

Polzin, Robert, *David and the Deuteronomist. A Literary Study of the Deuteronomistic History, III. 2 Samuel* (Indiana Studies in Biblical Literature; Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press, 1993)

Niditch, Susan, *Folklore and the Hebrew Bible. Guides to Biblical Scholarship* (Old Testament Series; Minneapolis: Fortress Press, 1993)

Karasszon István, *A tradíciótörténeti kutatás és módszerei* (Budapest, MS, 1983)

Anderson, G.W., Ed., *Tradition and Interpretation. Essays by Members of the Society for Old Testament Study* (Oxford: Clarendon Press, 1979)

Albright, William F., *Archaeology, Historical Analogy and Early Biblical Tradition* (Rockwell Lecture series; Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1966)

Albright, William F. *New Horizons in Biblical Research* (The Whidden Lectures, 6 (1961); London -- New York – Toronto: Oxford U. P., 1966)

Lance, H. Darrell, *The Old Testament and the Archaeologist. Guides to Biblical Scholarship* (Old Testament series; Philadelphia: Fortress Press, 1981)

Noth, Martin, *Gesammelte Studien zum Alten Testament* (Theologische Bücherei, 6; München: Chr. Kaiser Verlag, 1966)

Noth, Martin, *Geschichte Israels* (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1956)

Alt, Albrecht, *Kleine Schriften zur Geschichte des Volkes Israel, I-III* (München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1959)

- Bleek, Friedrich / Bleck, Johannes -- Kamphausen, Adolf -- Wellhausen, J., Hrsg., *Einleitung in die Heilige Schrift, I. Einleitung in das Alte Testament* (Berlin: Druck und Verlag von G. Reimer, 1878)
- Sellin, Ernst -- Fohrer, Georg, *Einleitung in das Alte Testament* (Heidelberg: Quelle & Meyer, 1965)
- Soggin, J. Alberto, *Bevezetés az Ószövetségbe. A kezdetektől az alexandriai kánon lezárásáig Függelék a Kr. e. 1. évezred első feléből származó palesztinai feliratokról és a babiloni fogság utáni első évszázadok kézíratos leleteiről* (Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999)